

ПРАВИЛА ЗА ДОБРА ЗЕМЕДЕЛСКА ПРАКТИКА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ АМОНЯК ВЪВ ВЪЗДУХА, ОТДЕЛЕНИ ОТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ ИЗТОЧНИЦИ

Правилата за добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници са изготвени съобразно:

- Рамковия кодекс на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации за добра земеделска практика за намаляване на емисиите на амоняк от 2014 г.;
- Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО;
- Закона за чистотата на атмосферния въздух;
- Наредба за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители (обн., ДВ бр. 47 от 2019 г.)
- Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването);
- Решение за изпълнение (ЕС) 2017/302 на Комисията от 15 февруари 2017 година за формулиране на заключения за най-добри налични техники (НДНТ) съгласно Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета при интензивното отглеждане на птици или свине.

Правилата за добра земеделска практика се изпълняват доброволно от земеделските стопани. Изключение прави забраната за използването на амониево-карбонатни торове, която следва да се прилага задължително от всички земеделски стопани, съгласно Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (Решение № 541 на МС от 13.09.2019 г.).

Правилата са насочени към източниците на замърсяване от минералните азотни и органични торове, от които амонякът може лесно да се отдели в атмосферата. Те са насочени и към местата за съхраняването на торовете, където остават за дълъг период от време. В тази връзка мерките са свързани с техниките и нормите за използването на минералните азотни и органични торове (включително уреята), с цел ограничаване на емисиите на амоняк, както и при интензивно отглеждане на птици и свине (с над 2 000 или повече места за отглеждане на свине за угодяване над 30 кг. или над 750 места за свине майки и птицеферми с над 40 000 места за птици). Амонякът се отделя от сградите, в които се отглеждат селскостопански животни, при съхранението на органичния тор и при неговото внасяне в почвата. Прилагането на подходящи технологии на отглеждане и

управление на храненето на селскостопанските животни ще допринесе за намаляване на емисиите от амоняк на единица площ.

Настоящите правила за добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк от селскостопански източници са съобразени със специфичните природо-климатични, почвени и географски условия на страната. Те са съобразени и с вида на минералните и типа на органичните торове (течна и твърда фракция), използвани в земеделието, със структурата и икономическото състояние на българските ферми.

Настоящите правила имат за цел намаляване на загубите на амоняк от целия азотен цикъл в земеделието, в т.ч. системите за отглеждане на животни, употребата и съхранение на минерални и органични торове. В тях са идентифицирани най-добрите налични възможности и техники за предотвратяване или намаляване на загубите на амоняк при отделните земеделски дейности.

Правилата за Добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници включват следните части, свързани с:

- I.** Управление на азота, като се взема предвид пълният азотен цикъл;
- II.** Стратегии за хранене на селскостопанските животни;
- III.** Нискоемисионни техники за разпръскване на оборския тор;
- IV.** Нискоемисионни системи за съхраняване на оборския тор;
- V.** Нискоемисионни системи за сградите за отглеждане на животните;
- VI.** Възможности за ограничаване на емисиите на амоняк от използването на минерални и органични торове.

ЧАСТ ПЪРВА:

УПРАВЛЕНИЕ НА АЗОТА, КАТО СЕ ВЗЕМА ПРЕДВИД ПЪЛНИЯТ АЗОТЕН ЦИКЪЛ

Общи правила за избягване на последствията от прекомерна или ненавременна употреба на азотни торове:

1. Нормите за торене с азот да се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и изчисляване баланса на азота, като се вземе предвид:

1.1. количеството азот, съдържащо се в почвата преди засаждане/засяване - изчисляване на азота, в растителните остатъци, особено ако това са били разорани пасища или многогодишни фуражни култури;

1.2. количествата азот, постъпващи от минерализация на органичното вещество - изчисляване на азота при употребата на оборски тор, който ще бъде наличен за усвояване от растенията през следващата година;

1.3. внесените в почвата азотни съединения от органични торове - количеството на минерализирания азот в почвите, които имат голямо (> 6%)

съдържание на почвено органично вещество, или където оборският тор е прилаган в големи количества в продължение на няколко години;

- 1.4. внесените в почвата азотни съединения от минерални торове;
- 1.5. внесените в почвата азотни съединения чрез поливната вода;
- 1.6. азотфиксацията чрез бобови (легуминозни) растения в тревостоя.

2. Употребата на азотни торове и оборски тор да става в периодите на най-активно усвояване на азот от растенията, по време на интензивния растеж.

ЧАСТ ВТОРА:

СТРАТЕГИИ ЗА ХРАНЕНЕ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ЖИВОТНИ

Азотът постъпва в организма на животните само чрез храната и се отделя, чрез течния и твърдия оборски тор. В този смисъл за намаляване отделянето на амоняк във въздуха, важно значение оказва балансираното хранене на селскостопанските животни.

I. Методи за намаляване отделянето на амоняк, чрез спазване на следните изисквания при хранене на селскостопанските животни:

1. Дажбите трябва да са балансирани и да съответстват на потребностите на съответния вид животно, като се отчете периода на лактация, възрастта, теглото на животните и други (табл.1).

2. Съдържанието на протеин в дажбата не трябва да превишава потребностите на отделните видове животни, като се следи:

2.1. количеството на несмилаемия протеин в дажбата - при необходимост се намалява, чрез оптимизиране количеството на аминокиселините в нея.

2.2. съотношението между общия протеин и този, необходим за протичане на нормалните физиологични процеси при животните.

Таблица 1. Примерни нива на протеини (%) във фуражи със стандартно съдържание на сухо вещество от 88% за селскостопански животни в зависимост от вида им

Вид животно	Категория	Продуктивна фаза	Средно съдържание на протеин във фуража, %
Говеда	Млечни крави Млечни крави Ремонтни животни (юници) За уговяване	Ранна лактация	15-16
		Късна лактация	12-14
			12-13
		Телета (за месо)	17-19
	Говеда < 3 мес.	15-16	
	Говеда > 6 мес.	12	
Свине	Прасенца	< 10 кг	19-21
		< 25 кг	17-19
	Прасета за уговяване	25-50 кг	15-17
		50-110 кг	14-15

		110-170 кг	11-12 (със специфични аминокиселини като лизин, триптофан) 13-14 (без специфични аминокиселини) 13-15 15-17
	Свине - майки	Бременни Лактиращи	
Птици	Бройлери	Стартер Гроуер Финишер	20-22 19-21 18-20
	Кокошки-носачки	18-40 седм. Над 40 седм.	15,5-16,5 14,5-15,5
	Пуйки	< 4 седм. 5-8 седм. 9-12 седм. Над 13 седм. Над 16 седм.	24-27 22-24 19-21 16-19 14-17

II. При изхранване на животните с комбинирани фуражи (свине и птици) за намаляване отделянето на амоняк е необходимо:

1. Да се използват дажби, които съответстват на възрастта, категорията и тяхната продуктивност;
2. Съдържанието на протеин в дажбата да не надвишава допустимите нива;
3. Оптимизиране на съдържанието на аминокиселини (напр. аргинин, лизин, метионин, треонин, триптофан, хистидин, валин, цистин) към диетата при дажби с ниско съдържание на суров протеин.

III. При изхранване на преживни животни за намаляване отделянето на амоняк е необходимо да се:

1. Контролира съотношението между зелените фуражи, силажа и сеното в дажбата, както и съдържанието на протеин в тях.
2. Подобри баланса между енергията и протеина в дажбата, чрез:
  - 2.1. заместване на част от зелените фуражи с груб фураж, с по-малко съдържание на протеин (царевичен силаж, сено, слама и др.);
  - 2.2. използване на завехнали зелени фуражи или порционен изхранване със зелени фуражи и включване на комбинирани фуражи.
3. Да се увеличи периода на изкарване на паша (в случаите, в които технологията на отглеждане го позволява). В тези случаи освен дажбата се контролира и количеството оборски тор, отделен от животните при изкарване на паша, върху единица площ от пасището.

Отделянето на азот според вида на животните, продуктивността и съдържание на азот в дажбата е посочено в част I, табл. 6 от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

IV. При изхранване със силаж е необходимо да се взема предвид неговото съхранение, като се спазват изискванията, посочени в раздел III, б. А „Съхранение на оборски тор и силаж“, „Съхранение на силаж и отпадъчни води от силаж“ на

Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

ЧАСТ ТРЕТА:

НИСКОЕМИСИОННИ ТЕХНИКИ ЗА РАЗПРЪСКВАНЕ НА ОБОРСКИЯ ТОР

За да се намалят емисиите от амоняк земеделските стопани могат да прилагат плитко впръскване, дълбоко заораване и инкорпориране, като се съобразяват с вида оборски тор (течен или твърд), почвения тип и начините на земеползване (обработваема земя или пасище), като емисиите варират според използваната техника (табл. 2).

1. Използване на специализирана земеделска техника за торене - тороразпръсквачи устройства; инжектори; ремъчни разпределители (влачеци, се гъвкави маркучи и неподвижни твърди тръби).

Таблица 2. Техники за намаляване на емисиите на амоняка при разпръскване на оборския тор

Техника за намаляване на емисиите	Вид оборска тор	Използвана земя	Намаление на емисиите на амоняк, %	Ограничения при прилагане
Влачещ маркуч	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя	30-35	Наклон на полето, размер и форма. Полутечен тор с нисък вискозитет (бавно просмукване в почвата). Ширина на редовете при отглеждане на зърнени култури. При обработваемите земи, намаляването на емисиите е свързано с увеличаване височината на културите.
Влачещ ботуш	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя (преди сеитба) и редови култури	30-60	Като гореспоменатите. Обикновено неподходящи при използване полски култури, но може да бъде подходящо по време на цъфтеж на редови култури.
Плитко инжектиране	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя. Също и при зърнени култури	Отворени бразди - 70; затворени бразди - 80 при 10-см дълбочина	Като гореспоменатите. Не се отнася за много сухи, каменисти или уплътнени почви.
Дълбоко инжектиране (в т.ч. полски инжектори)	Полутечен и течен оборски тор	Обработваема земя	90	Както по-горе. Нужна е мощна техника. Не е подходящо за плитки почви, високо глинести (>35%) в много сухи условия, върху торфени почви (>25% органично материално съдържание) и дренирани почви, податливи на излужване.
Активен разтвор на полутечен	Полутечен оборски тор	Обработваема земя и пасища	50% разтвор (т.е. 1:1 тор/вода) = 30% намаление	Само където се използва напояване и само при напоителни системи с

тор за използване при системи за напояване с вода				ниско налягане.
Разтвор преди влагане чрез мобилни разпръскващи системи	Говежди полутечен тор с висок вискозитет	Обработваема земя и пасища	До 50 при полутечен говежди тор с висок вискозитет (50% разтвор = 30% намаление)	Необходимо е да се разпространява по-голямо количество. Само за напояване на малки ферми. Дозата трябва да се увеличава пропорционално на намаляването на съдържанието на общия азот от амоняка.
Времеви системи за прилагане	Всички видове оборски торове	Обработваема земя и пасища	Варира	Тази техника изисква да се има предвид спецификата по места.
Инкорпориране в почвата	Течен оборски тор	Обработваема земя, включително нови тревни насаждения и насаждения за производство на развъден материал. Има ефект, само ако инкорпорирането се прави веднага след приложението.	При непосредствена оран = 90; Непосредствено култивиране без обръщане на почвата = 70; смесване в рамките на 4 ч. = 45-65; смесване в рамките на 24 ч. = 30	Обработваема почва
Инкорпориране в почвата	Твърд оборски тор	Обработваема земя; включително тревни насаждения. Има ефект, само ако инкорпорирането се прави веднага след приложението.	Непосредствена оран = 90; Непосредствено култивиране без обръщане на почвата = 60; смесване в рамките на 4 ч. = 45-65; смесване в рамките на 12 ч. = 50; смесване в рамките на 24 ч. = 30	Обработваема почва

2. Използване на подходяща техника, позволяваща лесното и бързо инкорпориране на минералните и органични торове след тяхното разпръскване върху почвата - плугове, дискови брани, фрези и други.

3. Заораването (инкорпорирането) в почвата на твърдите органични торове да се извършва в рамките на 24 часа след тяхното разпръскване на големи по размер площи и до 4 часа за малки по размер площи.

4. Азотсъдържащите минерални торове (твърди и течни) и особено съдържащи урея, както и течните органични торове, да се заорават в почвата непосредствено след тяхното внасяне.

5. При възможност внасянето на минерални и органични торове в почвата, да се извършва едновременно с поливната вода, съобразено с количеството на необходимата поливна норма, азотния дефицит на растенията и фазата на развитието им.

6. Подкиселяване на използваната торова суспензия ($\text{pH} \leq 6$), с изключение на кисели почви.

7. Извозването на оборския тор да се извършва с трактор с открито ремарке само в случаите, в които фермата, торохранилището и полето са разположени в непосредствена близост.

8. При транспорт на големи разстояния оборският тор задължително да се покрива.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА:

НИСКОЕМИСИОННИ СИСТЕМИ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА ОБОРСКИЯ ТОР

1. В стопанствата да се изградят подходящи съоръжения за съхранение на получения оборски тор в зависимост от вида и броя на животните, начина на отглеждане (пасищно или оборно) и количеството на използвания постелъчен материал, както и наличието на земеделска земя.

2. Съоръженията за съхранение на тора да се изградят така, че да отговарят на условията, посочени в част III, б. А „Съхранение на оборски тор и силажи“, т. 1 - т. 4. от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

3. Според технологията на отглеждане и вида на животните да се използва специализирана сепарираща техника за механично разделяне на течната от твърдата фракция на оборския тор.

4. Съоръжението за съхранение на твърд и течен оборски тор да е снабдено с непропускливо покритие намаляващо или задържащо отделянето на амоняк в атмосферата.

5. При плътно покритие се допуска наличие на отдушник за предотвратяване натрупването на метаң в съоръжението.

6. Покритието може да бъде твърд капак или покрив, гъвкава или плаваща покривка, естествена или изкуствена кора (слама; торф) или други техники, посочени в табл. 3. Не се допуска използването на нефтени продукти, като изкуствена кора.

Таблица 3. Ефективност и приложимост на техниките за намаляване на емисиите на амоняк при съхранение на течен оборски тор.

Техника за намаляване на емисиите	Вид на тора, според животните	Намаление на емисиите, %	Приложимост	Забележка
Твърдо покритие или капак	Всички	80	Само за резервоари и силози	Без необходим допълнителен капацитет за дъждовна вода
Гъвкаво покритие (напр. брезент)	Всички	80	Само за резервоари и силози	-
Плаващо фолио	Всички	60	-	-
Плаващи пластмасови тела	Всички	Около 60	При течни органични торове	Има нужда от допълнителна информация за намаляване на емисиите
Угнил (прегорял) тор	Говежди и свински торове с над 7% сухо вещество	40	Неподходящ за ферми с често приложение	-
Угнил (прегорял) тор със съдържание на слама	Свински и говежди	60	Неприложим при наличие на течен тор с ниска плътност или при ферми с често приложение.	Може да доведе до повишаване на диазотните оксиди и метановите емисии
Угнил (прегорял) тор: глина, гранулати и т.н.	Свински, течни торове	60	Също при течни торове с ниска плътност; неподходящ при ферми с често приложение.	Загуба на част от глинените гранулати, при изпомпването
Заместване на лагуни с покрити или отворени цистерни	Всички	30-60	-	Тази ситуация рефлектира за по-високи нива на емисии от отворените лагуни
Гъвкав контейнер	Всички	100	Употребата нараства с повишаване на опита	Най-много се прилага в малки ферми за свине, но се използва и в по-големи млечни ферми

7. Твърдият оборски тор трябва да се съхранява на тесни купчини не по-високи от 2 метра под формата на буквата „А“, което позволява бързо оттичане на водата.

8. Съоръженията за съхранение на тора се проверяват редовно и поддържат изправни, като при необходимост се предприемат незабавни действия за понижаване на температурата в тях (чрез вентилиране).

ЧАСТ ПЕТА:

НИСКОЕМИСИОННИ СИСТЕМИ ЗА СГРАДИТЕ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ

1. Количеството амоняк отделен във въздуха при отглеждането на селскостопански животни зависи от:

1.1. системата на отглеждането им,

1.2. гъстотата на животните върху единица площ,

1.3. вида и продължителността на използване на системите за поддържане на микроклимата в помещенията и за отвеждане на оборския тор;

1.4. прилагането на технологии за улавянето му във вентилационните системи със скрубери и свързването му във вид на амониеви соли.

2. В свинефермите, в зависимост от използваната система за отглеждане, емисиите на амоняк се намаляват, чрез:

2.1. редуциране на площта на подовата система тип скара (чрез използване на частична подова система скара и частично решетъчен под);

2.2. осигуряване на слаб наклон на пода при използване на твърди/монолитни подове;

2.3. максимално бързо отвеждане на отделената тор (течна и твърда фракция) до канала. В тези случаи, каналът трябва да се изпразва често, като тора се насочва към подходящо тороохранилище, разположено извън сградата. За отвеждане на оборския тор може да се използва вакуумна система, промиване с вода, аерирана суспензия.

2.4. редукция на откритата повърхност на суспензията под скарата. За целта каналите, по които се отвежда торовата маса се изработват от гладък материал и са с гладки стени;

2.5. правилно разполагане на хранилките и поилките в боксовете;

2.6. подобряване на вентилацията или контролиране на температурата на ниво твърдата част от пода;

2.7. ограничаване на вентилацията директно над повърхността на суспензията в каналите. За целта е необходимо разстоянието между скарата и повърхността на оборския тор да е достатъчно голяма, което ще намали скоростта на въздуха.

3. В птицефермите в зависимост от вида птици и използваната технология на отглеждане отделянето на амоняк може да се намали, чрез:

3.1. редовно събиране и изнасяне посредством конвейер (лента) от сградата на тора и неговото изсушаване - при клетъчно отглеждане;

3.2. изграждане на торови канали, разположени под волиерите или скарския под - при волиерна система и подово отглеждане;

3.3. правилно разположение на поилките - разполагат се над каналите, така че да не позволяват разливане и намокряне на постелката;

3.4. влагане в постелката на силикатни материали при технологии за отглеждане на бройлери (перлит, алуминосиликати - каолин, бентонит, зеолит (клиноптилолит) и др.).

4. При отглеждането на говеда и биволи емисиите на амоняк се намаляват чрез:

4.1. периодично почистване и отвеждане на тора, като при почистването на помещенията може да се използва допълнително вода (увеличава се обема на суспензията, която трябва да се съхранява и управлява) – при вързано отглеждане;

4.2. добавяне на по-голямо количество слама за постеля за едно животно – при свободно отглеждане;

4.3. редовно почистване на пода, чрез използване на скрепер, работещ над скаров/решетъчен под.

ЧАСТ ШЕСТА:

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ НА АМОНЯК ОТ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА МИНЕРАЛНИ И ОРГАНИЧНИ ТОРОВЕ

1. Да не се внасят азотсъдържащи торове (органични и минерални/неорганични) при полски и трайни култури, овощни насаждения, ливади и постоянни пасища в периодите посочени в част I, т. 1 от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

2. Да не се внася пресен оборски тор.

3. Оборският тор да се внася непосредствено преди основната обработка на почвата (есен и пролет), във връзка с подготовката за засяване или засаждане на културите.

4. За да се избегне риска от излишък на нитрати в растенията и почвата, количеството внесени азотни съединения от органичен тор през годината не трябва да надвишава 17 кг азот (като активно вещество) на декар.

5. При внасяне с торовете на повече от 12 кг активно вещество минерален азот на декар, торовата норма да се разделя на две – до 1/3 от нормата да се внася преесеитбено или преди засаждането, а разликата от нормата да се оставя за подхранване.

6. При внасяне на азотсъдържащи торове на терени без наличие на растителна покривка, да се извършва незабавно заораване.

7. При използване на течни торове за предотвратяване на течове да се поддържат изправни резервоарите, цистерните и тръбопроводите.

8. При авиационно разпръскване на минералните торове, да се поставят наземни ориентири и да се отчита силата на вятъра – най-добре е разпръскването да се извършва при тихо време.

9. Не се внасят торове по време на валежи и след това, докато почвата е преовлажнена, наводнена, замръзнала или покрита със сняг.

10. Препоръчително е прилагането на азотсъдържащи торове непосредствено преди възможен дъжд, за да се инкорпорират директно в почвата или по възможност да се извършва поливане след прилагането.

11. На площи с тревна растителност азотсъдържащи торове се разхвърлят в началото на вегетацията на растенията, при суха листна маса, непосредствено преди напояване или вероятност от дъждове.

12. На леки пясъчливи почви определената торовата норма на урея съдържащи торове (минерални и органични), да се внася неколкократно при интензивния растеж на растенията.

13. Урея съдържащите торове се препоръчва да се внасят в почви с ниски стойности на рН и при хладно време.

14. Да се използват инхибитори, които забавят разграждането на уреята.

15. Намаляване на емисиите на амоняк от неорганични торове, може да се постигне чрез следните подходи:

15.1. Преминаване от торене с урея към амониево-нитратни торове (амониева селитра NH_4NO_3);

15.2. Насърчаване замяната на неорганични с органични торове;

15.3. Стимулиране на използването на торене с амониев соли, получени при улавянето на амоняка чрез скрубери инсталации от вентилационните системи на животновъдни ферми.

16. На почви с $\text{pH} > 7$ да не се използват торове съдържащи урея. Карбамидът не трябва да се прилага непосредствено след извършено варуване на почвата. При варовити почви с $\text{pH} > 7.5$ да не се използват амониев сулфат или амониев фосфат, ако не е възможно бързо внедряване, инжектиране в почвата, незабавно напояване.

17. Разреждането на водни разтвори на торове съдържащи урея да се съобразява с необходимата норма на азот и обем на течността за внасянето им в почвата.

18. Да не се прилагат за листно подхранване на растенията торове, съдържащи урея.

19. При възможност да се ограничи използването на карбамид, като се замени с Калциево Амониев Нитрат /КАН/ 27% Азот+15% СаО.

20. Да не се пръскат овощките с карбамид, против инфекцията от струпяване на Семковите овощни видове (ябълки, круши) и бяла ръжда (по черешите и вишните), при започване на листопада през есента.

21. **Забранява се използването на торове, съдържащи амониев карбонат.**

При извършването на своите дейности, земеделските стопани вземат предвид настоящите Правила при избора на мерките, които ще прилагат в стопанствата.

ПРАВИЛА ЗА ДОБРА ЗЕМЕДЕЛСКА ПРАКТИКА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ АМОНЯК ВЪВ ВЪЗДУХА, ОТДЕЛЕНИ ОТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ ИЗТОЧНИЦИ

Правилата за добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници са изготвени съобразно:

- Рамковия кодекс на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации за добра земеделска практика за намаляване на емисиите на амоняк от 2014 г.;
- Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО;
- Закона за чистотата на атмосферния въздух;
- Наредба за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители (обн., ДВ бр. 47 от 2019 г.)
- Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването);
- Решение за изпълнение (ЕС) 2017/302 на Комисията от 15 февруари 2017 година за формулиране на заключения за най-добри налични техники (НДНТ) съгласно Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета при интензивното отглеждане на птици или свине.

Правилата за добра земеделска практика се изпълняват доброволно от земеделските стопани. Изключение прави забраната за използването на амониево-карбонатни торове, която следва да се прилага задължително от всички земеделски стопани, съгласно Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. (Решение № 541 на МС от 13.09.2019 г.):

Правилата са насочени към източниците на замърсяване от минералните азотни и органични торове, от които амонякът може лесно да се отдели в атмосферата. Те са насочени и към местата за съхраняването на торовете, където остават за дълъг период от време. В тази връзка мерките са свързани с техниките и нормите за използването на минералните азотни и органични торове (включително уреята), с цел ограничаване на емисиите на амоняк, както и при интензивно отглеждане на птици и свине (с над 2 000 или повече места за отглеждане на свине за угодяване над 30 кг. или над 750 места за свине майки и птицеферми с над 40 000 места за птици). Амонякът се отделя от сградите, в които се отглеждат селскостопански животни, при съхранението на органичния тор и при неговото внасяне в почвата. Прилагането на подходящи технологии на отглеждане и

управление на храненето на селскостопанските животни ще допринесе за намаляване на емисиите от амоняк на единица площ.

Настоящите правила за добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк от селскостопански източници са съобразени със специфичните природо-климатични, почвени и географски условия на страната. Те са съобразени и с вида на минералните и типа на органичните торове (течна и твърда фракция), използвани в земеделието, със структурата и икономическото състояние на българските ферми.

Настоящите правила имат за цел намаляване на загубите на амоняк от целия азотен цикъл в земеделието, в т.ч. системите за отглеждане на животни, употребата и съхранение на минерални и органични торове. В тях са идентифицирани най-добрите налични възможности и техники за предотвратяване или намаляване на загубите на амоняк при отделните земеделски дейности.

Правилата за Добра земеделска практика за намаляване на емисиите от амоняк във въздуха, отделени от селскостопански източници включват следните части, свързани с:

- I.** Управление на азота, като се взема предвид пълният азотен цикъл;
- II.** Стратегии за хранене на селскостопанските животни;
- III.** Нискоемисионни техники за разпръскване на оборския тор;
- IV.** Нискоемисионни системи за съхраняване на оборския тор;
- V.** Нискоемисионни системи за сградите за отглеждане на животните;
- VI.** Възможности за ограничаване на емисиите на амоняк от използването на минерални и органични торове.

ЧАСТ ПЪРВА:

УПРАВЛЕНИЕ НА АЗОТА, КАТО СЕ ВЗЕМА ПРЕДВИД ПЪЛНИЯТ АЗОТЕН ЦИКЪЛ

Общи правила за избягване на последствията от прекомерна или ненавременна употреба на азотни торове:

1. Нормите за торене с азот да се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и изчисляване баланса на азота, като се вземе предвид:

1.1. количеството азот, съдържащо се в почвата преди засаждане/засяване - изчисляване на азота, в растителните остатъци, особено ако това са били разорани пасища или многогодишни фуражни култури;

1.2. количествата азот, постъпващи от минерализация на органичното вещество - изчисляване на азота при употребата на оборски тор, който ще бъде наличен за усвояване от растенията през следващата година;

1.3. внесените в почвата азотни съединения от органични торове - количеството на минерализирания азот в почвите, които имат голямо (> 6%)

съдържание на почвено органично вещество, или където оборският тор е прилаган в големи количества в продължение на няколко години;

- 1.4. внесените в почвата азотни съединения от минерални торове;
- 1.5. внесените в почвата азотни съединения чрез поливната вода;
- 1.6. азотфиксацията чрез бобови (легуминозни) растения в тревостоя.

2. Употребата на азотни торове и оборски тор да става в периодите на най-активно усвояване на азот от растенията, по време на интензивния растеж.

ЧАСТ ВТОРА:

СТРАТЕГИИ ЗА ХРАНЕ НЕ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ЖИВОТНИ

Азотът постъпва в организма на животните само чрез храната и се отделя, чрез течния и твърдия оборски тор. В този смисъл за намаляване отделянето на амоняк във въздуха, важно значение оказва балансираното хранене на селскостопанските животни.

1. Методи за намаляване отделянето на амоняк, чрез спазване на следните изисквания при хранене на селскостопанските животни:

1. Дажбите трябва да са балансирани и да съответстват на потребностите на съответния вид животно, като се отчете периода на лактация, възрастта, теглото на животните и други (табл.1).

2. Съдържанието на протеин в дажбата не трябва да превишава потребностите на отделните видове животни, като се следи:

2.1. количеството на несмилаемия протеин в дажбата - при необходимост се намалява, чрез оптимизиране количеството на аминокиселините в нея.

2.2. съотношението между общия протеин и този, необходим за протичане на нормалните физиологични процеси при животните.

Таблица 1. Примерни нива на протеини (%) във фуражи със стандартно съдържание на сухо вещество от 88% за селскостопански животни в зависимост от вида им

Вид животно	Категория	Продуктивна фаза	Средно съдържание на протеин във фуража, %
Говеда	Млечни крави Млечни крави Ремонтни животни (юници) За угодяване	Ранна лактация	15-16
		Късна лактация	12-14
			12-13
		Телета (за месо)	17-19
	Говеда < 3 мес.	15-16	
	Говеда > 6 мес.	12	
Свине	Прасенца	< 10 кг	19-21
		< 25 кг	17-19
	Прасета за угодяване	25-50 кг	15-17
		50-110 кг	14-15

		110-170 кг	11-12 (със специфични аминокиселини като лизин, триптофан) 13-14 (без специфични аминокиселини) 13-15 15-17
	Свине - майки	Бременни Лактиращи	
Птици	Бройлери	Стартер Гроуер Финишер	20-22 19-21 18-20
	Кокошки-носачки	18-40 седм. Над 40 седм.	15,5-16,5 14,5-15,5
	Пуйки	< 4 седм. 5-8 седм. 9-12 седм. Над 13 седм. Над 16 седм.	24-27 22-24 19-21 16-19 14-17

II. При изхранване на животните с комбинирани фуражи (свине и птици) за намаляване отделянето на амоняк е необходимо:

1. Да се използват дажби, които съответстват на възрастта, категорията и тяхната продуктивност;
2. Съдържанието на протеин в дажбата да не надвишава допустимите нива;
3. Оптимизиране на съдържанието на аминокиселини (напр. аргинин, лизин, метионин, треонин, триптофан, хистидин, валин, цистин) към диетата при дажби с ниско съдържание на суров протеин.

III. При изхранване на преживни животни за намаляване отделянето на амоняк е необходимо да се:

1. Контролира съотношението между зелените фуражи, силажа и сеното в дажбата, както и съдържанието на протеин в тях.
2. Подобри баланса между енергията и протеина в дажбата, чрез:
  - 2.1. заместване на част от зелените фуражи с груб фураж, с по-малко съдържание на протеин (царевичен силаж, сено, слама и др.);
  - 2.2. използване на завехнали зелени фуражи или порционен изхранване със зелени фуражи и включване на комбинирани фуражи.
3. Да се увеличи периода на изкарване на паша (в случаите, в които технологията на отглеждане го позволява). В тези случаи освен дажбата се контролира и количеството оборски тор, отделен от животните при изкарване на паша, върху единица площ от пасището.

Отделянето на азот според вида на животните, продуктивността и съдържание на азот в дажбата е посочено в част I, табл. 6 от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

IV. При изхранване със силаж е необходимо да се взема предвид неговото съхранение, като се спазват изискванията, посочени в раздел III, б. А „Съхранение на оборски тор и силаж“, „Съхранение на силаж и отпадъчни води от силаж“ на

Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

ЧАСТ ТРЕТА:

НИСКОЕМИСИОННИ ТЕХНИКИ ЗА РАЗПРЪСКВАНЕ НА ОБОРСКИЯ ТОР

За да се намалят емисиите от амоняк земеделските стопани могат да прилагат плитко впръскване, дълбоко заораване и инкорпориране, като се съобразяват с вида оборски тор (течен или твърд), почвения тип и начините на земеползване (обработваема земя или пасище), като емисиите варират според използваната техника (табл. 2).

1. Използване на специализирана земеделска техника за торене - тороразпръскващи устройства; инжектори; ремъчни разпределители (влачеци се гъвкави маркучи и неподвижни твърди тръби).

Таблица 2. Техники за намаляване на емисиите на амоняка при разпръскване на оборския тор

Техника за намаляване на емисиите	Вид оборска тор	Използвана земя	Намаление на емисиите на амоняк, %	Ограничения при прилагане
Влачещ маркуч	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя	30-35	Наклон на полето, размер и форма. Полутечен тор с нисък вискозитет (бавно просмукване в почвата). Ширина на редовете при отглеждане на зърнени култури. При обработваемите земи, намаляването на емисиите е свързано с увеличаване височината на културите.
Влачещ ботуш	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя (преди сеитба) и редови култури	30-60	Като гореспоменатите. Обикновено неподходящи при използване полски култури, но може да бъде подходящо по време на цъфтеж на редови култури.
Плитко инжектиране	Полутечен и течен оборски тор	Пасища и обработваема земя. Също и при зърнени култури	Отворени бразди - 70; затворени бразди - 80 при 10-см дълбочина	Като гореспоменатите. Не се отнася за много сухи, каменисти или уплътнени почви.
Дълбоко инжектиране (в т.ч. полски инжектори)	Полутечен и течен оборски тор	Обработваема земя	90	Както по-горе. Нужна е мощна техника. Не е подходящо за плитко почви, високо глинести (>35%) в много сухи условия, върху торфени почви (>25% органично материално съдържание) и дренирани почви, податливи на излужване.
Активен разтвор на полутечен	Полутечен оборски тор	Обработваема земя и пасища	50% разтвор (т.е. 1:1 тор/вода) = 30% намаление	Само където се използва напояване и само при напоителни системи с

тор за използване при системи за напояване с вода				ниско налягане.
Разтвор преди влагане чрез мобилни разпръскващи системи	Говежди полутечен тор с висок вискозитет	Обработваема земя и пасища	До 50 при полутечен говежди тор с висок вискозитет (50% разтвор = 30% намаление)	Необходимо е да се разпространява по-голямо количество. Само за напояване на малки ферми. Дозата трябва да се увеличава пропорционално на намаляването на съдържанието на общия азот от амоняка.
Времеви системи за прилагане	Всички видове оборски торове	Обработваема земя и пасища	Варира	Тази техника изисква да се има предвид спецификата по места.
Инкорпориране в почвата	Течен оборски тор	Обработваема земя, включително нови тревни насаждения и насаждения за производство на развъден материал. Има ефект, само ако инкорпорирането се прави веднага след приложението.	При непосредствена оран = 90; Непосредствено култивиране без обръщане на почвата = 70; смесване в рамките на 4 ч. = 45-65; смесване в рамките на 24 ч. = 30	Обработваема почва
Инкорпориране в почвата	Твърд оборски тор	Обработваема земя, включително тревни насаждения. Има ефект, само ако инкорпорирането се прави веднага след приложението.	Непосредствена оран = 90; Непосредствено култивиране без обръщане на почвата = 60; смесване в рамките на 4 ч. = 45-65; смесване в рамките на 12 ч. = 50; смесване в рамките на 24 ч. = 30	Обработваема почва

2. Използване на подходяща техника, позволяваща лесното и бързо инкорпориране на минералните и органични торове след тяхното разпръскване върху почвата - плугове, дискови брани, фрези и други.

3. Заораването (инкорпорирането) в почвата на твърдите органични торове да се извършва в рамките на 24 часа след тяхното разпръскване на големи по размер площи и до 4 часа за малки по размер площи.

4. Азотсъдържащите минерални торове (твърди и течни) и особено съдържащи урея, както и течните органични торове, да се заорават в почвата непосредствено след тяхното внасяне.

5. При възможност внасянето на минерални и органични торове в почвата, да се извършва едновременно с поливната вода, съобразено с количеството на необходимата поливна норма, азотния дефицит на растенията и фазата на развитието им.

6. Подкиселяване на използваната торова суспензия ($\text{pH} \leq 6$), с изключение на кисели почви.

7. Извозването на оборския тор да се извършва с трактор с открито ремарке само в случаите, в които фермата, тороохранилището и полето са разположени в непосредствена близост.

8. При транспорт на големи разстояния оборският тор задължително да се покрива.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА:

НИСКОЕМИСИОННИ СИСТЕМИ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА ОБОРСКИЯ ТОР

1. В стопанствата да се изградят подходящи съоръжения за съхранение на получения оборски тор в зависимост от вида и броя на животните, начина на отглеждане (пасищно или оборно) и количеството на използвания постелъчен материал, както и наличието на земеделска земя.

2. Съоръженията за съхранение на тора да се изградят така, че да отговарят на условията, посочени в част III, б. А „Съхранение на оборски тор и силажи“, т. 1 - т. 4: от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

3. Според технологията на отглеждане и вида на животните да се използва специализирана сепарираща техника за механично разделяне на течната от твърдата фракция на оборския тор.

4. Съоръжението за съхранение на твърд и течен оборски тор да е снабдено с непропускливо покритие намаляващо или задържащо отделянето на амоняк в атмосферата.

5. При плътно покритие се допуска наличие на отдушник за предотвратяване натрупването на метан в съоръжението.

6. Покритието може да бъде твърд капак или покрив, гъвкава или плаваща покривка, естествена или изкуствена кора (слама, торф) или други техники, посочени в табл. 3. Не се допуска използването на нефтени продукти, като изкуствена кора.

Таблица 3. Ефективност и приложимост на техниките за намаляване на емисиите на амоняк при съхранение на течен оборски тор.

Техника за намаляване на емисиите	Вид на тора, според животните	Намаление на емисиите, %	Приложимост	Забележка
Твърдо покритие или капак	Всички	80	Само за резервоари и силози	Без необходим допълнителен капацитет за дъждовна вода
Гъвкаво покритие (напр. брезент)	Всички	80	Само за резервоари и силози	-
Плаващо фолио	Всички	60	-	-
Плаващи пластмасови тела	Всички	Около 60	При течни органични торове	Има нужда от допълнителна информация за намаляване на емисиите
Угнил (прегорял) тор	Говежди и свински торове с над 7% сухо вещество	40	Неподходящ за ферми с често приложение	-
Угнил (прегорял) тор със съдържание на слама	Свински и говежди	60	Неприложим при наличие на течен тор с ниска плътност или при ферми с често приложение.	Може да доведе до повишаване на диазотните оксиди и метановите емисии
Угнил (прегорял) тор: глина, гранулати и т.н.	Свински, течни торове	60	Също при течни торове с ниска плътност; неподходящ при ферми с често приложение.	Загуба на част от глинените гранулати, при изпомпването
Заместване на лагуни с покрити или отворени цистерни	Всички	30-60	-	Тази ситуация рефлектира за по-високи нива на емисии от отворените лагуни
Гъвкав контейнер	Всички	100	Употребата нараства с повишаване на опита	Най-много се прилага в малки ферми за свине, но се използва и в по-големи млечни ферми

7. Твърдият оборски тор трябва да се съхранява на тесни купчини не по-високи от 2 метра под формата на буквата „А“, което позволява бързо оттичане на водата.

8. Съоръженията за съхранение на тора се проверяват редовно и поддържат изправни, като при необходимост се предприемат незабавни действия за понижаване на температурата в тях (чрез вентилиране).

ЧАСТ ПЕТА:

НИСКОЕМИСИОННИ СИСТЕМИ ЗА СГРАДИТЕ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ

1. Количеството амоняк отделен във въздуха при отглеждането на селскостопански животни зависи от:

1.1. системата на отглеждането им,

1.2. гъстотата на животните върху единица площ,

1.3. вида и продължителността на използване на системите за поддържане на микроклимата в помещенията и за отвеждане на оборския тор;

1.4. прилагането на технологии за улавянето му във вентилационните системи със скрубери и свързването му във вид на амониеви соли.

2. В свинефермите, в зависимост от използваната система за отглеждане, емисиите на амоняк се намаляват, чрез:

2.1. редуциране на площта на подовата система тип скара (чрез използване на частична подова система скара и частично решетъчен под);

2.2. осигуряване на слаб наклон на пода при използване на твърди/монолитни подове;

2.3. максимално бързо отвеждане на отделената тор (течна и твърда фракция) до канала. В тези случаи, каналът трябва да се изпразва често, като тора се насочва към подходящо торохранилище, разположено извън сградата. За отвеждане на оборския тор може да се използва вакуумна система, промиване с вода, аерирана суспензия.

2.4. редукция на откритата повърхност на суспензията под скарата. За целта каналите, по които се отвежда торовата маса се изработват от гладък материал и са с гладки стени;

2.5. правилно разполагане на хранилките и поилките в боксовете;

2.6. подобряване на вентилацията или контролиране на температурата на ниво твърдата част от пода;

2.7. ограничаване на вентилацията директно над повърхността на суспензията в каналите. За целта е необходимо разстоянието между скарата и повърхността на оборския тор да е достатъчно голяма, което ще намали скоростта на въздуха.

3. В птицефермите в зависимост от вида птици и използваната технология на отглеждане отделянето на амоняк може да се намали, чрез:

3.1. редовно събиране и изнасяне посредством конвейер (лента) от сградата на тора и неговото изсушаване - при клетъчно отглеждане;

3.2. изграждане на торови канали, разположени под волиерите или скаровия под - при волиерна система и подово отглеждане;

3.3. правилно разположение на поилките - разполагат се над каналите, така че да не позволяват разливане и намокряне на постелката;

3.4. влагане в постелката на силикатни материали при технологии за отглеждане на бройлери (перлит, алуминосиликати - каолин, бентонит, зеолит (клиноптилолит) и др.).

4. При отглеждането на говеда и биволи емисиите на амоняк се намаляват чрез:

4.1. периодично почистване и отвеждане на тора, като при почистването на помещенията може да се използва допълнително вода (увеличава се обема на суспензията, която трябва да се съхранява и управлява) – при вързано отглеждане;

4.2. добавяне на по-голямо количество слама за постеля за едно животно – при свободно отглеждане;

4.3. редовно почистване на пода, чрез използване на скрепер, работещ над скаров/решетъчен под.

ЧАСТ ШЕСТА:

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ НА АМОНЯК ОТ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА МИНЕРАЛНИ И ОРГАНИЧНИ ТОРОВЕ

1. Да не се внасят азотсъдържащи торове (органични и минерални/неорганични) при полски и трайни култури, овощни насаждения, ливади и постоянни пасища в периодите посочени в *част I, т. 1 от Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.*

2. Да не се внася пресен оборски тор.

3. Оборският тор да се внася непосредствено преди основната обработка на почвата (есен и пролет), във връзка с подготовката за засяване или засаждане на културите.

4. За да се избегне риска от излишък на нитрати в растенията и почвата, количеството внесени азотни съединения от органичен тор през годината не трябва да надвишава 17 кг азот (като активно вещество) на декар.

5. При внасяне с торовете на повече от 12 кг активно вещество минерален азот на декар, торовата норма да се разделя на две – до 1/3 от нормата да се внася пресяитбено или преди засаждането, а разликата от нормата да се оставя за подхранване.

6. При внасяне на азотсъдържащи торове на терени без наличие на растителна покривка, да се извършва незабавно заораване.

7. При използване на течни торове за предотвратяване на течове да се поддържат изправни резервоарите, цистерните и тръбопроводите.

8. При авиационно разпръскване на минералните торове, да се поставят наземни ориентири и да се отчита силата на вятъра – най-добре е разпръскването да се извършва при тихо време.

9. Не се внасят торове по време на валежи и след това, докато почвата е преовлажнена, наводнена, замръзнала или покрита със сняг.

10. Препоръчително е прилагането на азотсъдържащи торове непосредствено преди възможен дъжд, за да се инкорпорират директно в почвата или по възможност да се извършва поливане след прилагането.

11. На площи с тревна растителност азотсъдържащи торове се разхвърлят в началото на вегетацията на растенията, при суха листна маса, непосредствено преди напояване или вероятност от дъждове.

12. На леки пясъчливи почви определената торовата норма на урея съдържащи торове (минерални и органични), да се внася неколкократно при интензивния растеж на растенията.

13. Урея съдържащите торове се препоръчва да се внасят в почви с ниски стойности на рН и при хладно време.

14. Да се използват инхибитори, които забавят разграждането на уреята.

15. Намаляване на емисиите на амоняк от неорганични торове, може да се постигне чрез следните подходи:

15.1. Преминаване от торене с урея към амониево-нитратни торове (амониева селитра NH_4NO_3);

15.2. Насърчаване замяната на неорганични с органични торове;

15.3. Стимулиране на използването на торене с амониеви соли, получени при улавянето на амоняка чрез скрубери инсталации от вентилационните системи на животновъдни ферми.

16. На почви с $\text{pH} > 7$ да не се използват торове съдържащи урея. Карбамидът не трябва да се прилага непосредствено след извършено варуване на почвата. При варовити почви с $\text{pH} > 7.5$ да не се използват амониев сулфат или амониев фосфат, ако не е възможно бързо внедряване, инжектиране в почвата, незабавно напояване.

17. Разреждането на водни разтвори на торове съдържащи урея да се съобразява с необходимата норма на азот и обем на течността за внасянето им в почвата.

18. Да не се прилагат за листно подхранване на растенията торове, съдържащи урея.

19. При възможност да се ограничи използването на карбамид, като се замени с Калциево Амониев Нитрат /КАН/ 27% Азот+15% СаО.

20. Да не се пръскат овощките с карбамид, против инфекцията от струпяване на Семковите овощни видове (ябълки, круши) и бяла ръжда (по черешите и вишните), при започване на листопада през есента.

21. Забранява се използването на торове, съдържащи амониев карбонат.

При извършването на своите дейности, земеделските стопани вземат предвид настоящите Правила при избора на мерките, които ще прилагат в стопанствата.